

PAPER DETAILS

TITLE: ERKEK HEMSİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOĞUM VE KADIN HASTALIKLARI DERSİ
KLİNİK UYGULAMALARI SONRASINDAKİ GÖRÜSLERİ VE TECRÜBELERİ

AUTHORS: Merve ERTUGRUL,Eda SAHİN

PAGES: 212-219

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1250785>

ARAŞTIRMA/RESEARCH

ERKEK HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOĞUM VE KADIN HASTALIKLARI DERSİ KLİNİK UYGULAMALARI SONRASINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE TECRÜBELERİ

Merve ERTUĞRUL¹

Eda ŞAHİN²

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
21.08.2020	14.04.2021	25.06.2021

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

Ertuğrul M, Şahin E. Erkek Hemşirelik Öğrencilerinin Doğum ve Kadın Hastalıkları Dersi Klinik Uygulamaları Sonrasındaki Görüşleri ve Tecrübeleri. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2021; 24(2): 212-219. DOI: 10.17049/ataunihem.783440

ÖZ

Amaç: Erkek hemşirelik öğrencilerinin doğum ve kadın hastalıkları dersi klinik uygulamaları sonrasındaki tecrübe ve görüşlerini belirlemek ve hemşirelik mesleğinin erkek hemşirelik öğrencileri tarafından nasıl algılandığı, mesleği tercih etme nedenleri ve erkek hemşirelik öğrencilerinin doğum ve kadın hastalıkları uygulamasına yönelik önerilerini incelemektir.

Yöntem: Araştırma 2019-2020 yılı güz döneminde Karadeniz Bölgesi'nde bir Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 14 öğrenci ile nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik araştırma deseni kullanılarak yapılmıştır. Veriler kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar veriler toplanmış ve 14 öğrenci ile veri doygunluğuna ulaşılmıştır. Çalışmada temel analizin betimsel ve betimsel yorumlayıcı analizleri, daha sonra derinlemesine analizin içerik ve söylem analizlerine gidilmiştir. Kişisel bilgi formundaki bilgiler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 21.54±1.55 olup %57.14'ü sağlık yakını mensubudur ve % 64.28'i hemşirelik mesleğini isteyerek seçmiştir. "Mesleğe yönelik görüşler", "Uygulamaya yönelik görüşler" ve "Uygulamaya yönelik öneriler" olmak üzere 3 tema, "Soyut görüşler", "Somut görüşler", "Olumlu görüşler" ve "Olumsuz görüşler" olmak üzere 4 alt tema belirlenmiştir.

Sonuç: Öğrenciler, hemşireliği insanlara yardım etmekle bütünlüştürmüşken, mesleği seçme nedenleri olarak atanmalarının kolay olması ve para kazanabilme olarak değerlendirmişlerdir. Öğrencileri en fazla etkileyen kısım, cinsiyetlerinden dolayı uygulama alanlarında aktif olamamaları ve mahremiyet duygusu nedeniyle de hasta ve hasta yakınlarının olumsuz davranış biçimleri olduğu tespit edilmiştir. Bu derste daha aktif olabilmek ve uygulamaları öğrenmek için klinik uygulama öncesi laboratuvarında becerilerini geliştirmek adına eğitimlerin olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Erkek; hemşireler; hemşirelik; klinik uygulama; öğrenciler.

ABSTRACT

Opinions and Experiences of Male Nursing Students After Clinical Practices of Obstetrics and Gynecology Course

Aim: To determine the experiences and opinions of male nursing students after their clinical practice in obstetrics and gynecology course and to examine how the nursing profession is perceived by male nursing students, the reasons for choosing the profession, and the suggestions of male nursing students for the practice of obstetrics and gynecology.

Method: The research was conducted by using a phenomenological research design, one of the qualitative research methods, with 14 students studying at a Faculty of Health Sciences Nursing Department in the Black Sea Region in the fall semester of 2019-2020. The data were collected with a personal information form and a semi-structured interview form. The interviews were obtained by the researcher using the face-to-face interview technique. The data were collected until the data saturation was reached and the data saturation was reached with 14 students. In the study, descriptive and descriptive interpretative analyzes of fundamental analysis, then content and discourse analysis of in-depth analysis were used. The information in the personal information form was evaluated by number, percentage, average, and standard deviation.

Results: The average age of the students is 21.54 ± 1.55, 57.14% of them are healthcare relatives and 64.28% of them have chosen the nursing profession willingly. Three themes were determined as "Professional opinions", "Practical views" and "Practical suggestions". Four sub-themes were determined as "Abstract views", "Concrete opinions", "Positive opinions" and "negative opinions".

Conclusion: While students integrated nursing with helping people, they considered it easy to be appointed as reasons for choosing the profession and earning money. It was determined that students and their relatives were the most influential part of their negative behaviours due to their inability to be active in the application areas due to their gender and a sense of privacy. In this course, they stated that in order to be more active and to learn the practices, there should be trainings in order to develop their skills in the laboratory before the clinical practice.

Keywords: Male; nurses; nursing; clinical practice; students.

¹**Sorumlu Yazar:** Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Güllhane Hemşirelik Fakültesi, (Araş. Gör.), ORCID: 0000-0003-3543-9235, e posta: mervedemirhan.7@gmail.com

²Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, (Doç. Dr.), ORCID: 0000-0001-9421-7689, e posta: edabasustaoglu@gmail.com

GİRİŞ

Hemşirelik mesleği, tüm dünyada sağlık bakım sistemi içinde önemli bir konuma sahiptir. Türk Hemşireler Derneği'nin (THD) tanımına göre, hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirmeye yönelik amacı olan bilim ve sanattan oluşan bir meslektir. Hemşirelik, tüm dünyada kadınların hakim olduğu mesleklerden biridir ve insanoğlunun yaratılışı ile başlamış olup kadının doğasında bulunan fedakârlık ile özdeşleşmiştir (1, 2).

Tarihsel süreçte kadına atfedilmiş olan hemşirelik, 1970'lere kadar erkeklerin sınırlı sayıda var olduğu bir meslek türüdür. Hemşirelik mesleğinde erkekler tarihin ilk zamanlarında aktif rol almış, hatta bu dönemde kadınlar bazen erkeklerin gerisinde kalmışlar bazen de erkekler ile işbirliği içinde bu mesleği icra etmişlerdir. Modern toplumda 1970'lerden sonra hem hemşire açığının hem de işsizlik oranlarının artmasıyla birlikte erkek hemşire sayıları hızla artmıştır (3-5). Türkiye'de 1954 yılında kabul edilen 5634 sayılı Hemşirelik Kanunu nedeniyle uzun bir süre sadece kadınlar hemşirelik yapabilmıştır. Türkiye'de erkeklerin hemşirelik yapması 2007 yılında 5634 sayılı "Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" da yapılan değişiklikle mümkün olmuştur. Bununla birlikte erkeklerin de hemşire olarak istihdam edilmelerinin yolu açılmış olup Türkiye genelinde hemşirelik lisans eğitimi alan erkek öğrenci sayısı 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren hızla artmıştır (6).

İlgili araştırmalar

Ülkemizde erkek hemşire sayısı artmasına rağmen hasta bakımlarında erkek hemşireler ile ilgili sıkıntılar yaşanmaktadır. Ülkemizde yapılan, ebe ve hemşirelerin erkek hemşirelere yönelik görüşlerinin belirlendiği bir çalışmada ebe ve hemşirelerin erkek hemşirelerin daha çok erkek hastaların yoğun olduğu yerlerde ve sadece erkek hastaya bakım vermeleri, doğum kliniklerinde ve doğumhanede çalışmamaları gerektiğini belirtmişlerdir (7). Kadın doğum kliniğinde yatan hastaların erkek hemşirelere bakış açısının değerlendirildiği bir çalışmada kadınların erkek hemşirelere olumlu baktığı fakat onlardan bakım almak istemediklerini belirtmiş olup erkek hemşirelerin sadece erkek hastalara bakım vermeleri gerektiği görüşünü savunmuşlardır (8). Öğrencilerin Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği klinik uygulamasına ilişkin duygu ve düşüncelerinin araştırıldığı bir çalışmada erkek öğrencilerin

%48.5'i hastaların tamamının kadın olmasından olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir (9). Erkek öğrenci ile yapılan nitel bir çalışmada cinsiyetinden dolayı obstetri/jinekoloji servisinde çalışmak istemediğini belirtmiştir (1).

Araştırmanın önemi

Meslekte daha iyi bir statü kazanılması, hemşireliğin sadece kadınlara atfedilmeyerek cinsiyette denge sağlanması amacıyla erkek öğrenci hemşirelerin ve kliniklerde erkek hemşirelerin sayısının artması istenmektedir. Mesleğe erkek hemşirelerin katılımının hemşirelik mesleğinin görüntüsünü değiştirebileceği, cinsiyet ayırt etmeden erkek hemşirelerin her klinikte çalışabileceği, bakıma katkı sunabileceği düşünülmektedir (7, 10, 11). Buna rağmen saha uygulamalarında kadın hastalara ve özellikle kadınların yoğun olduğu kadın doğum kliniklerinde ve travaylarda erkek hemşirelerin ve erkek öğrenci hemşirelerin aktif rol alamadığı ve birtakım sorunlarla karşılaşarak klinikte kadın hastalara bakım vermek istemedikleri ve performanslarının düştüğü gözlemlenmiştir.

Kadınların egemen olduğu bir ortamda çalışırken cinsiyet ayrımcılığının yaşanması, mesleğin dişileşmesi ve hemşirelik mesleğinde erkek rol modellerinin eksikliği nedeni ile sahada erkek hemşireler ve erkek hemşirelik öğrencileri ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen cinsiyet rollerinin hemşirelik mesleğine karşı güçlü duramayacağı ile ilgili güçlü bir inanç vardır (12,13). Zamanla erkek hemşire sayılarının arttığı göz önüne alınacak olursa, bu sorunların ve bu sorunlara olan bakış açılarının zaman içinde gelişiminin takip edilmesi, mevcut durumun tanımlanması ve bu duruma özgü yapılacak müdahaleler için büyük bir önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda erkek öğrencilerin hemşireliğe olan bakış açılarında ve kadın doğum kliniklerinde ve travaylarda kadın hastaların bakımında karşılaştıkları problemler, sundukları çözüm önerileri, beklentileri, tecrübe ve görüşleri merak konusu olmuştur.

AMAÇ

Bu çalışmanın birincil amacı erkek öğrencilerin doğum ve kadın hastalıkları dersi klinik uygulamaları sonrasındaki tecrübe ve görüşlerini belirlemektir. Çalışmanın ikincil amacı ise hemşirelik mesleğinin erkek hemşirelik öğrencileri tarafından nasıl algılandığı, tercih etme nedenleri ve erkek hemşirelik öğrencilerinin doğum ve kadın hastalıkları uygulamasına yönelik önerilerini incelemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Bu yöntem, olayları, durumları, deneyimleri, kavramları incelemek ve açıklık getirmek için kullanılırken olgular ve olguları inceleyen etkisi dışta bırakılır (14).

Çalışma Grubu

Evren ve örneklem tayinine gidilmemiş, çalışma grubu saptanmıştır. Araştırma 2019-2020 yılı güz döneminde Karadeniz Bölgesi'nde bir üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören, doğum ve kadın hastalıkları dersini alan, veri toplama formunu yönergeye uygun ve gönüllü olarak yanıtlayan 14 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Teknikleri

Veriler kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. *Kişisel Bilgi Formu:* Bu form öğrencilerin yaş, sağlık mensubu yakını olma ve hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumunu içeren sorulardan oluşmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Yarı yapılandırılmış görüşme formu literatüre göre hazırlanmış olup 11 soruyu içermektedir. Görüşmeci gözlem formunda ise, görüşülen her bir katılımcıyı gösteren kod numarası (Ö1, Ö2,...Ö14) yer almıştır.

Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde okuyan 14 öğrencinin hemşirelik mesleğinin erkek hemşirelik öğrencileri tarafından nasıl algılandığı, tercih etme nedenleri, doğum ve kadın hastalıkları dersi klinik uygulamaları sırasında yaşadıkları sorunları, bunlarla ilgili çözüm önerilerini ve elde ettikleri tecrübelerini ifade etmeleri istenmiştir. Görüşmeler araştırmacı tarafından öğrenci ile yalnız olarak özel bir odada gerçekleştirilmiştir. Veriler yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilmiştir ve görüşme, katılımcıların izni dahilinde araştırmacı tarafından ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Görüşmeler her bir katılımcı için 20-25 dakika sürmüştür. Veri doygunluğuna ulaşıncaya kadar veriler toplanmış ve 14 öğrenci ile veri doygunluğuna ulaşılmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi, somut veri parçaları ve soyut kavramlar, tümevarım ve tümdengelim arasında, verilerin anlamlandırılması olarak tanımlanmaktadır (15). Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde nitel araştırmalarda kullanılan ve verilerin çözümlenmesinde yardımcı bir unsur olarak kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılmış olup

elde edilen veriler betimsel analizler kullanılarak desteklenmiştir. İçerik analizi, çeşitli metinlerin içeriğini, naif bir okumaya kendini doğrudan vermeyen temel öğelerini sınırlandırmak ve yorumlamak amacıyla metodik, sistematik ve objektif yöntemlerin kullanılmasını sağlayan bir tekniktir (16). Bu analize başlamadan önce yarı yapılandırılmış görüşme sorularıyla veriler toplanmış ve kayıt altına alınan ses dosyaları yazılı metne dönüştürülmüştür. Bu süreçte metinler tekrar tekrar okunarak veri kaybı önlenmeye çalışılmış ve görüşme esnasında sorulan sorularla ilişkili olmayan kısımlar analize katılmaması için araştırmacı tarafından işaretlenmiştir. Analizler sürecinde karışıklık olmaması ve gizlilik esas alındığı için katılımcılara Ö1,Ö2,...Ö14 gibi kod isimler verilmiştir. Nitel araştırmalarda veri analiz süreci beş aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; verilerin hazırlanması ve düzenlenmesi, verilerin tamamını okuma veya inceleme, verilerin kodlanmasına başlanması, analiz için tema veya kategorilerin oluşturulması, betimleme ve temaların kullanılması ve bulguların yorumlanması sürecidir (17). Kişisel bilgi formundaki bilgiler sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ile değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenilirliği

Elde edilen verilerde inandırıcılık, tutarlılık, onaylanabilirlik, aktarılabilirlik gibi ölçütler dikkate alınmıştır. İnandırıcılık araştırmacının elde ettiği bulguların gerçekliğine, sonuçların benzer ortamdaki geçerliğine, süreçlerin birbiriyle tutarlı olmasına, verilerin toplanmasında ve sonuçların ortaya konmasında objektif olunmasına bağlıdır. Aktarılabilirlik araştırma sonuçlarının okuyucular tarafından benzeşik anlamlarla anlaşılmasını gerektirir. Bu nedenle doğrudan alıntılar kullanılmış ve ayrıntılı yorumlamalara yer verilmiştir. Tutarlık araştırma sürecinin değişkenlerinin tutarlı bir biçimde ele alınmasına yöneliktir. Araştırmada tutarlık sağlanabilmesi için veri toplama ve analiz süresince aynı işlemler yapılmış, uzman görüşlerine başvurulurken aynı uzmanlara danışılmıştır. Onaylanabilirlik ise araştırmada varılan sonuçların veriler ile devamlı bir şekilde birbirini destekleyecek biçimde olmasını sağlamaktır. Bu araştırmanın sonuçları elde edilen verilere dayandırılarak sunulmaya çalışılmıştır. Görüşmelerden elde edilen dokümanlar araştırmacı ve uzman tarafından ayrı ayrı okunarak oluşturulan kod, tema ve kategoriler için tartışılarak gerekli incelemeler yapılmıştır (18).

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma için Üniversite Rektörlüğü Klinik Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığı'ndan 14.11.2019 tarihli 90139838-000-E.62614 sayılı başvuru 07.11.2019/13 karar numarası ile izin alınmıştır. Öğrencilerden çalışmaya katılmaya gönüllü olduklarına dair yazılı ve sözlü onam alınmıştır. Yapılan çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrencilerin yaş ortalaması 21.54 ± 1.55 olup, %57.14'ü sağlık yakını mensubudur ve %64.28'i hemşirelik mesleğini isteyerek seçmiştir. Bu çalışmanın analizi sonucunda 3 tema ve 4 alt tema belirlenmiştir. Bu çalışmanın tartışması temalar kapsamında yapılmıştır.

Tablo 1. Erkek Hemşirelik Öğrencilerinin Doğum ve Kadın Hastalıkları Dersi Klinik Uygulamaları Sonrasındaki Görüşleri ve Tecrübeleri

Temalar	Alt temalar
1. Mesleğe yönelik görüşler	1. Soyut görüşler
	2. Somut görüşler
2. Uygulamaya yönelik görüşler	1. Olumlu görüşler
	2. Olumsuz görüşler
3. Uygulamaya yönelik öneriler	

Tema 1. Mesleğe yönelik görüşler

Bu tema altında soyut görüşler ve somut görüşler olarak iki alt tema belirlenmiştir. Araştırma kapsamında bazı öğrenciler hemşirelik mesleğini iyilik yapmak, yardım etmek, insanları mutlu etmek ve hastaların kendilerine dua etmesi ile mutlu olduklarını ifade etmeleri mesleğin soyut görüş kısmını oluşturmuştur (n=10). Bu konudaki düşüncelerini öğrenciler;

“Ö1: Hemşirelik mesleği benim için insanlara yardım etmeyi, onlara yardımsever davranmayı, paylaşmayı, insanın iyilik durumunu ortaya çıkardığını ifade ediyor... Hemşirelik yardım, bakım demek.”

“Ö8: Birilerine yardım etmek, onlara iyilik yapmak bu tür şeyler benim hayat felsefemi oluşturuyor. Hemşireliği de böylelikle seçtim. Severek geldim.”

“Ö9: Birden çok fazla şey demek hemşirelik. Eskiden sadece verilen tedaviyi uygulayan kişi olarak biliniyordu. Aslında öyle değil. Bireyin yaşam kalitesini sürdürmek için var... Manevi yönü olan bir meslektir. Stajdayken hastalara çok az bakım versek bile aldığımız dualar bizim için çok anlamlı. Güzel bir şey aslında, ince düşünmek lazım. Hemşireliğin derin anlamı var.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamında bazı öğrenciler kolaylıkla atanabilmek ve para kazanmak amacıyla bu mesleği tercih ettiklerini ifade etmeleri mesleğin somut görüş kısmını

oluşturmaktadır (n=11). Bu konudaki düşüncelerini öğrenciler;

“Ö2: İlk olarak günümüz şartlarında atanabilmesi kolay, maaşları iyi...”

“Ö7: Atama olması, para sıkıntısı olmaması nedeniyle seçtim bu mesleği...”

“Ö10: Garanti meslek olarak görüyorum” şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin bu ifadelerinden anlaşılacağı gibi literatürde bazı çalışmalarda bu sonuçları desteklemektedir. Erkek hemşirelerin hemşirelik mesleğinden memnun olduğunu, hemşirelik mesleğini daha çok iş bulma fırsatı ile seçtiklerini (1, 19, 20), kariyer ve başkalarına yardım etmek amaçlı bir meslek olduğunu vurgulamışlardır (13, 21, 22). Bazı çalışmalarda da hemşireliğin emekli olana kadar yapılacak kendilerine sunulan garanti bir iş olarak değerlendirmişlerdir (2, 23). Bu anlamda çalışmamız literatürle paralellik göstermektedir.

Tema 2: Uygulamaya yönelik görüşler

Bu tema altında olumlu görüşler ve olumsuz görüşler olarak iki alt tema belirlenmiştir. Araştırma kapsamında bazı öğrencilerin doğumu gözlemlemiş olmaları, doğumun mucizevi oluşundan bahsetmeleri, anneliğin kutsallığını anladıklarını, kadınların doğasını öğrenmekten memnuniyetlerini ifade etmeleri ve hastalara yardım ettikçe mutlu olmaları uygulamaya yönelik olumlu görüş kısmını oluşturmuştur (n=9). Bu konudaki düşüncelerini öğrenciler;

“Ö1: Doğum izledik. Çok şaşırtıcı ve mucizevi bir şeydi. Hani böyle doldurduğumuz bir form vardı. Doğumu nasıl özetlersiniz diye soruyordu. Ben tek kelimeyle olağanüstü yazdım. Yenidoğan bebeği annesinin kucağına vermek çok güzeldi. Mutluluk gözyaşları denir ya, öyle...”

“Ö4: ...bence herkes bu dersi almalı. Günlük hayatta hep karşımıza çıkan şeyler.... stajda bir erkek olarak çok şey gördük. Nasıl desem? Çok yararı oldu. Doğum da çok mucizevi bir şey. Bebekler çok tatlıydı.”

“Ö2: ...anne olmanın çok mucizevi bir şey olduğunu gördüm. Çok güzel bir duyguydu. Yani herkesin muhakkak görmesi gereken bir şeydir. İnsanların sabırla bekledikten sonra ebeveyn olması güzel bir şey. Bizleri fiziksel anlamda değil de mental açıdan doyurdu, mutlu etti...” şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırma kapsamında tüm öğrenciler mahremiyet duygusundan dolayı hasta ve hasta yakınları tarafından dışlandıklarını ifade etmişlerdir. Bazı öğrenciler hemşire ve ebeler ile olumlu iletişim kuramadıklarını, hemşire ve ebelerin kendilerini doğum ve kadın sağlığı dersi uygulamasında gereksiz gördüklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler de rotasyonların çok sık değişmesinden ve kliniklerde öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı adaptasyon problemi yaşadıklarını, uygulamada pasif oldukları için kendilerini yeterli görmediklerini ve mezun olduklarında ise bu alanda çalışmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Bu kısım olumsuz görüş alt temasını oluşturmaktadır (n=14). Bu konudaki düşüncelerini öğrenciler;

“Ö8: ...kızlara yönelik, hemşire hanımlar, hemşire kızlar bakar mısınız, tarzında sesleniyorlardı. Toplumda böyle bir algı var. Ama anlayışlı bir insan için sıkıntı değil.”

“Ö10: Bu staj diğer stajlardan çok farklı. Yapılan uygulamalar, hastaların psikolojileri çok farklı.... Tedavi yapacağımız zaman, bir şey yapacağımız zaman odalara rahat rahat giremedik. Çekiniyoruz...”

“Ö11: ...mesela çok yer değiştirdik. Adaptasyon sorunu oldu... Değiştirebilseydim bir şeyi insanları değiştirmek isterdim. Elbette insanların mahremiyet bir hakkı ama erkek öğrenci olunca bizim eğitimimizi güçleştiriyor biraz... Hemşire ablalarla iletişim kurmakla uğraşıyoruz. Alandan dolayı, erkek öğrenci olduğumuz için onlarla bağ kurmak zordu. Bir de çok yer değiştirdiğimiz için...”

“Ö12: Hemşirelerle gereksiz diyaloglar yaşadık. Gereksiz görüldük.”

“Ö14: Her hafta yer değiştirince adapte olamadık Mahrem bir ders olunca cinsiyetimizden dolayı hastalara istediğimiz gibi bakım veremiyoruz. Öğrenmek istesek bile çekiniyoruz. Mesela hasta izin verse de eşinin bakışından rahatsız oldum. Bu alanda çok aktif olmadım. Şahsen benim için iyi olmadı.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Ayrıca erkek öğrencilerin mezun olduklarında herhangi bir hastanenin bir obstetri servisinde çalışmak isteyip istemedikleri sorulduğunda büyük çoğunluğu istemediklerini (n=13), bunun toplumun algısından dolayı olduğunu ve bu servislerde aktif çalışamayacaklarını belirtmişlerdir.

Araştırmada erkek öğrencilerin derslerde kadının doğasını öğrenmeleri, uygulamaların diğer derslerin uygulamalarına göre farklı olması ve doğumu gözlemleyebilmeleri şaşkınlık ve bazı öğrencilerde büyük bir memnuniyete sebep olduğu belirlenmiştir. Literatürde Kapısız ve arkadaşlarının yapmış oldukları nitel bir çalışmada erkek öğrenciler sosyal hayatta doğum olayı ile bilgi sahibi olmadıkları için bu dersi öğrenmekten dolayı çok mutlu olduklarını, kadınların değerli ve güçlü bir varlık olduklarının farkındalığını yaşadıklarını belirtmişlerdir (24).

Araştırmada çoğu olumsuz görüşün cinsiyet temelli olduğu tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin uygulama alanında yaşadıkları sorunların ve psikolojik anlamda zorlanmalarının kaynağı toplum tarafından algılanan cinsiyet rollerinin etkisi olduğu söylenebilir. Literatürde erkek hemşirelerin ve erkek öğrencilerin klinik uygulamada kendisine mutluluk veren bazı deneyimler yaşamasına rağmen cinsiyetten dolayı bazı problemler yaşadığı belirtilmiştir (1,13,25,26). Kadın doğum kliniklerinde yatan kadınların erkek hemşireler hakkında görüşlerini belirlemek için yapılmış bir çalışmada kadınların çoğunun (%69.1) erkeklerin de hemşire olabileceğini savunurken erkek hemşirelerin sadece erkek hastalara bakım vermeleri gerektiğini ifade etmişlerdir (8). Adayemi ve arkadaşlarının yapmış oldukları bir çalışmada erkek hemşireler %51 oranında olumsuz algılanmalarına rağmen %89'unun erkek hemşirelerin iyi bir atmosfer oluşturduğunu kabul etmişlerdir. Bunun da hemşirelikte cinsiyet dengesizliğini gidermenin bir parçası olabileceğini düşünmüşlerdir (27). Uysal ve ark. (28) yapmış olduğu bir çalışmada toplumda erkek hemşire sayısı arttıkça daha çok kabul gördüklerini fakat erkek hemşirelerin bakımda her alanda olması konusunda kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir (26). Bu çalışmaların aksine bir

çalışmada ise erkek hemşirelerin ayırım yapılmaksızın her serviste çalışmaları gerektiği görüşü (%71.3) yüksektir (29).

Kanada’da erkek hemşire öğrencilerin yaşadığı zorlukları araştıran nitel bir çalışmada; erkek hemşirelik öğrencilerinin erkek olduğu için uygulamalarda kobay seçilebildiği (EKG çekiminde kendisinin gömleğinin çıkarılmasını istemesi), obstetri ve jinekoloji rotasyonunda kendilerini yalnız hissettikleri ve bu rotasyonda hemşire eğitmen tarafından hastadan erkek hemşire öğrencinin kendisiyle ilgilenip ilgilenemeyeceği konusunda onay alması, kadın hastalara dokunurken suçlanmaktan korkmaları vb. öğrencilerin rahatsız olduğu konular arasındadır. Aynı çalışmada başka bir öğrenci kendisine seslenirken erkek hemşire olarak ayırt edilmesinden rahatsızlığını dile getirmiştir (30). Bu çalışma ile benzer sonuçlarımız mevcuttur, farklı olarak ise bizim çalışmamızda erkek öğrencilerin toplum algısına daha yakın oldukları, mahremiyet duygusunu daha anlamlı gördükleri tespit edilmiştir.

Uluslararası çalışmalarda tespit edilen bir gerçek daha vardır. Erkekler hemşirelik mesleğini tercih ettikleri zaman toplumlarında eşcinsel olarak algılandıkları ve bundan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir (2, 23, 27, 30, 31). Bizim çalışmamızda ve diğer ulusal yayınlarda toplumumuzda erkek hemşirelerin bu şekilde algılandığına dair bir veriye rastlanılmamıştır.

Tema 3: Uygulamaya yönelik öneriler

Araştırma kapsamında bazı öğrenciler uygulamanın verimini artırmak için klinik uygulama başlamadan önce alana yönelik becerileri laboratuvarda maketler üzerinde ya da simülasyon laboratuvarları ile geliştirilmesinin daha öğretici olacağını ifade etmişlerdir (n=8). Bir öğrenci uygulamadan önce tiyatro odaları kurularak senaryo eşliğinde becerilerin geliştirilebileceği yönünde öneride bulunmuştur (n=1). Bazı öğrenciler hastalar kliniğe kabul edilirken hasta yatış kısmında hastaların takip, tedavi ve bakımında erkek hemşirelik öğrencilerinin de yer aldığı hususunda kendilerinin ve hasta yakınlarının bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (n=2). Bazı öğrenciler ise öğrenci eğitici sayısının artması (n=1), uygulama alanlarında aktif eğitimin daha fazla olması (n=5), rotasyonların daha az olması ve öğrenci sayılarının azaltılması ile verimin artabileceğini ifade etmişlerdir (n=6). Bu konudaki düşüncelerini öğrenciler;

“Ö5: Uygulamaları laboratuvarda önceden görseydik daha iyi olurdu. Mesela fundus masajı, tuşe gibi...”

“Ö8: Hocalarla birebir uygulamalar daha fazla olabilirdi.”

“Ö9: Şöyle bir şey olabilir. Örneğin, okulda bir aktivite olabilir. Erkeklerin daha aktif olabilmeleri için öneriler sunulabilir. Bu dersten erkekler daha fazla nasıl faydalanabilir gibi. Biz ikinci planda olduğumuzu düşündüğümüz için önyargıyla başlıyoruz, belki daha iyi olacakken böyle baktığımız için zor oldu.”

“Ö11: Bu stajda erkekler çok yetersiz, gerekli tecrübeyi edinemiyorlar. Çünkü hastalarda kendilerine göre haklılar. Bu tecrübeyi sağlamak simülasyon eğitimi ile olabilir... Ben gittiğim bir eğitimde görmüştüm. Tiyatro odaları kurulmuştu. Senaryolar vardı. Çok güzeldi... Yapılabilir şeyler.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde bu araştırmada öğrencilerin yaşadıkları sıkıntılar ve bunlara sundukları öneriler paralellik göstermektedir. Uygulamaların kısa süreli olması (32), öğrenci sayılarının fazla olması, uygulama alanlarının kısıtlı olması ve hemşire eğitimcilerinin sayılarının yetersiz olması öğrencilerin uygulama ortamlarında keyifsiz ve huzursuz çalışmalarına neden olmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin ekiple birlikte çalışması ise hem öğrenmelerini kolaylaştırmakta hem de memnuniyetlerini arttırmaktadır (33, 34).

Hemşirelik tüm diğer uygulama alanları gibi bilginin yanında uygulamayı da gerektirdiğinden öğrencilerin eğitiminde klinik uygulamaya çıkmadan önce gerçek bir ortam oluşturmanın faydalı olduğu görülmüştür. Literatürde Atan ve arkadaşlarının obstetrik becerilerin geliştirilmesinde simülatörü kullanımının etkisini inceleyen yarı deneysel çalışmalarında simülasyon kullanan grubun basit düzey maketler kullanan gruba göre becerilere daha hakim olduğu ve geribildirimlerin daha olumlu olduğu belirtilmiştir (35). Simülasyonun öğrencilere klinik beceriler edinme, farkındalık oluşturma, teori-uygulama arasındaki boşluğu azaltma ve yetenekli uzman hemşirelerden oluşan bir iş gücü sağlama konusunda yardımcı olduğu ifade edilmiştir (36).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın verileri bir yüksekokulun hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerinin beyanı ile sınırlıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonucunda veriler değerlendirilmiş olup 3 ana tema ve 4 alt tema belirlenmiştir. Erkek öğrenciler hemşireliği insanlara yardım etmekle bütünleştirmişken, mesleği seçme nedenleri olarak atanma durumunun kolay olması ve para kazanabilme olarak değerlendirmişlerdir. Öğrenciler, ders sonrası ve uygulama ile birlikte kadınların doğasını daha iyi anlamış olmalarından ve doğum olayının mucizevi yanından bahsetmişlerdir. Öğrencileri en fazla etkileyen kısım, cinsiyetlerinden dolayı uygulama alanlarında aktif olamamaları ve mahremiyet duygusu nedeniyle de hasta ve hasta yakınlarının davranış biçimleri olduğu tespit edilmiştir. Bu derste daha aktif olabilmek ve uygulamaları öğrenmek için klinik uygulama öncesi özellikle erkekler için okullarda laboratuvar da becerileri geliştirmek adına eğitimlerin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Klinik uygulamanın etkili olabilmesi

ve öğrencilerin daha aktif rol alabilmesi amacıyla öğrenci sayılarının azaltılması, uygulama alanlarının artırılması, klinik uygulamaya çıkmadan önce mutlaka laboratuvar da eğitimlerin olması ve hemşire eğitimcilerin sayısının artırılması önemlidir. Erkeklerin bu meslekte ve mesleğin her alanında kabul edilmeleri amacıyla üniversitelerde ve hastanelerde iş birliği içerisinde stratejiler geliştirilmelidir. Hemşirelik bölümünde okuyan erkek öğrencilerin uygulama ortamlarında karşılaştıkları sorunlarla baş etmelerinde profesyonel tutum ve davranışlarda bulunmaları için desteklenmelidirler.

Teşekkür: Çalışmaya katılan ve destek olan tüm öğrencilere teşekkürlerimizi sunarız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkısı: Fikir/Kavram: ME, EŞ; Tasarım: ME, EŞ; Veri Toplama ve/veya İşleme: ME; Analiz ve/veya Yorum: ME, EŞ.; Literatür Taraması: ME; Makale Yazımı: ME, EŞ; Eleştirel İnceleme: ME, EŞ.

KAYNAKLAR

1. Aksoy MU, Gürcüoğlu EA, Akcan AT. Bir Erkek Öğrencinin Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi Klinik Uygulamaları Sırasındaki Meslek Algısı ve Deneyimleri. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2017;6(2):54-63.
2. Yang CI, Yu HY, Chin YF, Lee LH. There is Nothing Wrong with Being a Nurse: The Experiences of Male Nursing Students in Taiwan. Japan Journal of Nursing Science 2017;14(4):332-40.
3. Gönç T. Toplumun Gözünde Hemşirelik Hâlâ "Kadın İş i" mi?: Erkek Hemşirelere Yönelik Tutum ve Önyargılar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma. İş, Güç: Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi 2016;18(3):163.
4. Meadus RJ, Twomey JC. Men in Nursing: Making the Right Choice. The Canadian Nurse. 2007;103(2):13.
5. Çelik AS, Pasinlioğlu T, Çilek M, Çelebi A. Kadın Doğum Servislerinde Yatan Hastaların Erkek Hemşireler Hakkındaki Düşüncelerinin Belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15(4):254-61.
6. T.C. Resmi Gazete. 26510 Sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Türkiye, 2007.
7. Yükseköl ÖD, Duman M. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Kliniklerinde Çalışan Ebe ve Hemşirelerin Erkek Hemşirelere Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2018;8(3):128-32.
8. Cangöl E, Cangöl S. Kadın Doğum Kliniklerinde Yatan Kadınların Erkek Hemşireler Hakkındaki Görüşleri. Osmangazi Tıp Dergisi 2016;39(1):1-5.
9. Utkualp N, Ogur P. Öğrencilerin Doğum Kadın Hastalıkları ve Hemşireliği Dersi Alan Uygulamasına İlişkin Duygu ve Düşünceleri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2010;3(1):45-52.
10. Adeyemi-Adelanwa O, Barton-Gooden A, Dawkins P, Lindo JL. Attitudes of Patients Towards Being Cared for by Male Nurses in a Jamaican Hospital. Applied Nursing Research 2016;29:140-3.
11. Ünver S, Avcıbaşı İM, Özkan ZK, Motör D. Hemşirelik Bölümünde Okuyan Erkek Öğrencilerin Sosyal Çevrelerinde Yaşadıkları Sorunlar. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi 2016;5(6):1636-48.
12. Folami FF. Gender Inequality and Role-Strained Among Male Nursing Students in Selected Nursing Institution, Lagos, Nigeria. Journal of Education and Training Studies 2017; 5(6): 214.
13. Saleh MY, Al-Amer R, Al Ashram SR, Dawani H, Randall S. Exploring the Lived Experience of Jordanian Male Nurses: A Phenomenological Study. Nursing Outlook 2020;68(3):313-23.
14. Sönmez V, Alacapınar FG. Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık; 2019.
15. Merriam SB. Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber. 3. baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık; 2015.

16. Bilgin N. Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar. 3. baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi; 2014.
17. Creswell JW. Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. 3. baskı. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık; 2017.
18. Creswell JW. Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. 3. baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi; 2016.
19. Yılmaz FT, Şen HT. Erkek Hemşirelerin Hemşirelik Mesleğine İlişkin Görüşleri. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2014;8(24):25-45.
20. Koç Z, Bal C, Sağlam Z. Erkek Öğrenci Hemşirelerin Hemşirelik Mesleğini Algılama Durumlarının Belirlenmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı 2010:318-23.
21. Meadus Robert J, Twomey Creina J. Men Student Nurses: The Nursing Education Experience. In: Nursing Forum. Malden, USA: Blackwell Publishing Inc, 2011. p. 269-279.
22. Juliff D, Russell K, Bulsara C. The Essence of Helping: Significant Others and Nurses in Action Draw Men into Nursing. Contemporary Nurse 2017;53(2):156-66.
23. Christensen M, Welch A, Barr J. Nursing is for Men: A Descriptive Phenomenological Study. Contemporary Nurse 2018;54(6):547-60.
24. Kapisız Ö, Karaca A, Özkan FS, Savaş HG. Hemşirelik Öğrencilerinin Doğum Algısı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2017;7(3):156-60.
25. Yılmaz FA, Polat S. Male Nurses' Views on the Implementation of the Obstetrics Gynecology Nursing Course. International Journal of Caring Sciences 2020;13(1):359.
26. Qureshi I, Ali N, Randhawa G. British South Asian Male Nurses' Views on the Barriers and Enablers to Entering and Progressing in Nursing Careers. Journal of Nursing Management 2020;28(4):892-902.
27. Adeyemi-Adelanwa O, Barton-Gooden A, Dawkins P, Lindo JLM. Attitudes of Patients Towards Being Cared for by Male Nurses in a Jamaican Hospital. Applied Nursing Research 2016;29:140-3.
28. Uysal H, Karakoç B, Kıyak Y. Toplumun Erkek Hemşirelerden Bakım Alma Hakkındaki Düşünceleri. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri 2019;11(2):162-75.
29. Alan N, Uğur Ö. Patient and Nearby Determination Male Nursing Relationship of Views. Medical Sciences 2018;13(1):1-9.
30. Bartfay WJ, Bartfay E. The Lived Experiences and Challenges Faced By Male Nursing Students: A Canadian Perspective. Global Science and Technology Forum Journal of Nursing and Health Care 2017;4(2):1-9.
31. Powers K, Herron EK, Sheeler C, Sain A. The Lived Experience of Being a Male Nursing Student: Implications for Student Retention and Success. Journal of Professional Nursing 2018;34(6):475-82.
32. Dutile C, Wright N, Beauchesne M. Virtual Clinical Education: Going The Full Distance in Nursing Education. Newborn and Infant Nursing Reviews 2011;11(1):43-8.
33. Karadağ G, Kılıç SP, Ovayolu N, Ovayolu Ö, Kayaaslan H. Öğrenci Hemşirelerin Klinik Uygulamada Karşılaştıkları Güçlükler ve Klinik Hemşireler Hakkındaki Görüşleri. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni 2013;12(6):665-72.
34. Taştekin A, Türkdönmez B, Güler M, Yılmaz A, Erşahan T. Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Ortamdaki Doyum Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2016;24(1):24-9.
35. Atan ŞÜ, Şatır DG, Öztürk R, Kavlak O, Saruhan A, Güneri SE, et al. Obstetrik Becerilerin Geliştirilmesinde Gerçekliğe Yakınlığı Yüksek Doğum Simülatörü Kullanımının Hemşirelik Öğrencilerinin Memnuniyet ve Performansı Üzerine Etkisi. Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi 2019;27(1):1-16.
36. Nevin M, Neill F, Mulkerrins J. Preparing the Nursing Student for Internship in a Pre-Registration Nursing Program: Developing a Problem Based Approach with the Use of High Fidelity Simulation Equipment. Nurse Education in Practice 2014;14(2):154-9.